

Європейська практика форсайтів як досвід управління розвитком регіонів України

Михайло Таран

*аспірант кафедри теоретичної та прикладної економіки,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: taranma@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0002-8581-6414*

Анотація. У тезах висвітлюється сучасна практика форсайтів як особливої проактивної технології партнерської взаємодії і діалогу науковців, професіоналів-експертів, бізнесу та влади. У публікації представлено досвід використання Форсайту у діяльності органів державного управління та регіонального самоврядування Естонії і Фінляндії, доведено доцільність його адаптації в Україні в напрямку синхронізації національної регіональної політики з європейськими стандартами.

Стрімке поширення практики форсайту як процесу активного пізнання майбутнього, створення бачення стратегічної перспективи, націленого на консолідацію зусиль усіх зацікавлених сторін під час прийняття актуальних управлінських рішень. Розширюється також і сфера застосування форсайтів, що стає предметом регіонального, національного та міжнародного співробітництва. Позитивний досвід вирішення соціально-економічних проблем регіонального розвитку в країнах Європи актуалізує використання форсайт-систем в нашій країні.

В науково-професійних колах визначають широкий спектр підходів до дизайну форсайт-систем. Серед децентралізованих моделей стратегічного управління регіональним розвитком виокремлюють позитивну форсайт-практику Естонії та Фінляндії.

В парламенті Естонської республіки (при Рійгікогу) діє Форсайт-центр (Arenguseire Keskus) як незалежна організація реалізації проектів, метою яких є аналіз перспектив довгострокового розвитку суспільства та економіки. Дослідження проводяться експертами з Естонії та з-за кордону, результатом діяльності яких є сценарії для прийняття ефективних політик.

У 2019 році пріоритетним напрямом досліджень Форсайт-центру Естонії був визначений регіональний економічний розвиток, головною метою якого була розробка сценаріїв розвитку регіональної економіки країни в перспективі до 2035 року. Ключовими напрямками форсайт-досліджень стали: визначення зовнішніх тенденцій, що мають найбільший вплив на регіональну економіку; аналіз альтернатив регіональної спеціалізації; дизайн моделей функціональної регіональної співпраці; окреслення перспектив розвитку регіонів Естонії [2].

За результатами дослідження впливу різних факторів (автоматизації та штучного інтелекту, розподіленого виробництва енергії та поширення нових форм праці тощо) експерти Форсайт-центру визначили можливі сценарії розвитку регіональної економіки Естонії до 2035 року, враховуючи економічну

діяльність та географічне розташування регіонів. Системне проведення форсайт-досліджень сприяє прийняттю перспективних регіональних політик в Естонії, які розробляються відповідно до визначених Центром сценаріїв [2].

У Фінляндії форсайт-система налаштована на урядовому рівні, що спрямована на підтримку процесів прийняття рішень шляхом формування спільного розуміння майбутніх змін. Вплив форсайту на розробку політик в Фінляндії полягає в тому, що він надає урядовим органам можливість більш ефективно реагувати на майбутні виклики. Він допомагає уникнути негативних наслідків несприятливих тенденцій та використовувати позитивні тенденції для досягнення стратегічних цілей країни. Зокрема, з 2016 року діє робоча група (Valtioneuvoston ennakointityöryhmä), яка: координує спільний стратегічний форсайт Уряду; сприяє обміну інформацією та співпраці між міністерствами; забезпечує мережу співпраці міністерств у підготовці Урядового звіту про майбутнє [3].

З 1993 року уряд Фінляндії подає до парламенту «Звіт про майбутнє», в якому обґрунтовуються ключові питання при прийнятті стратегічно важливих рішень. Представники міністерств здійснюють форсайт разом з експертами відповідно до потреб окремих сфер, в тому числі тих, що впливають на регіональну політику. Секретаріат Офісу Прем'єр-міністра Фінляндії забезпечує координацію робочої групи.

Важливою інституціональною складовою форсайт-системи Фінляндії є національна форсайт-мережа, що координується офісом прем'єр-міністра та фінським інноваційним фондом Sitra. Мережа об'єднує фінських виробників форсайт-даних та функціонує як дискусійний форум для національних форсайт-акторів з метою сприяння обговоренню викликів і можливостей, з якими стикається фінське суспільство.

В Парламенті Фінляндії, Едускунт, діє парламентський комітет з питань майбутнього (Tulevaisuusvaliokunta), сфера повноважень якого передбачає аргументацію факторів, що впливають на майбутній розвиток, дослідження стратегічних перспектив з урахуванням векторів впливу інноваційно-технологічного розвитку. Одним із ключових завдань комітету є підготовка парламентської відповіді на урядовий звіт майбутнього. Крім того, парламентський комітет може розглядати теми довго- та середньострокової перспективи регіональної політики та виносити результати на обговорення під час пленарних засідань Парламенту: «Усі сімнадцять членів і дев'ять заступників членів Комітету є членами парламенту — і це дозволяє Комітету не тільки надавати рекомендації, а й розробляти політику на майбутнє, яку уряд зобов'язується визнавати» [4].

Висновки: У контексті європейської інтеграції України синхронізація регіональної політики зі стандартами країн Європейського Союзу є важливим та актуальним завданням. Дослідження практичного досвіду форсайт-систем лише двох країн ЄС, таких як Естонія та Фінляндія, дозволяє виявити специфіку різних моделей і практик в області форсайту на національному рівні та їх впливу

на регіональну політику. Проведене нами дослідження підкреслює важливість форсайту як інструмента формування та реалізації регіональної політики економічного розвитку в Україні, що відповідає сучасним та майбутнім викликам і можливостям, а також визначає необхідність поширення спектру дослідження форсайт-проектів на регіональному рівні європейських країн.

Ключові слова: регіональна політика; економічний розвиток; форсайт; форсайт-системи; форсайт-практики.

Список використаних джерел

1. Прунь А., Жовтко Г. *Огляд форсайт-практик у публічному секторі: досвід Європарламенту, Великої Британії, Естонії та Фінляндії*. Україна : Лабораторія інноваційного розвитку Програми розвитку ООН (ПРООН), 2021. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/огляд-форсайт-практик-у-публічному-секторі-досвід-європарламенту-великої-британії-естонії-та-фінляндії> (дата звернення: 05.12.2023).
2. *Future of Regional Economy in Estonia*. Естонія : Arenguseire Keskus, 2019. URL: <https://arenguseire.ee/en/uurimissuunad/future-of-regional-economy-in-estonia/> (дата звернення: 05.12.2023).
3. *Foresight activities and work on the future*. Фінляндія : Website of Finland Prime Minister's Office. URL: <https://vnk.fi/en/foresight> (дата звернення: 05.12.2023).
4. *The national foresight network brings together the producers of Finnish foresight data*. Фінляндія : Kansallinen ennakointiverkosto. URL: <https://www.foresight.fi/frontpage> (дата звернення: 05.12.2023).